

Zajímavá oblast pískovcových jeskyní u Dvora Králové nad Labem

Vratislav Ouhrabka, Roman Mlejnek, Jiří Rejl

Jeskyně v pískovcích známe v České republice z oblasti české křídové pánve (např. skalní města Broumovska nebo Českého ráje), případně z karpatského flyše (především Moravskoslezské Beskydy); HROMAS *ed.* a kol. 2009. Některé oblasti, jako např. Adršpašsko-teplické skály, jsou mezi speleology proslulé i mimo naši republiku (MLEJNEK, OUHRABKA & RŮŽIČKA 2009). Z publikovaných výzkumů by se dalo usoudit, že v současné době v naší republice možná unikají pozornosti některé jeskyně, ale nikoliv celé oblasti. O opaku nás však přesvědčují výsledky průzkumu provedeného v oblasti údolí Labe nad Dvorem Králové nad Labem.

Vymezení území

Území, kde došlo k objevu mnoha zajímavých jeskyní, se rozkládá po obou březích Labe mezi obcí Debrná a údolní nádrží Les Království u obce Dolní Nemojov. V tomto úseku vytváří řeka hluboké průlomové údolí, zaříznuté až 120 m do nesouměrného kuestovitého hřbetu, pojmenovaného zde jako Koclářovský hřbet. (DEMEK, MACKOVČIN *eds.* a kol. 2006). Oblasti bylo v minulosti po geomorfologické stránce věnováno několik odborných příspěvků, které se týkaly především povrchových tvarů. Výchozy, balvaniště, svědecké vrcholy atd. popisuje MINÁŘ (1996, 1997). O jeskyních se obecně zmiňuje KUDRNOVSKÝ (1999) a KUDRNOVSKÝ & SEDLÁK (2003). V Jednotné evidenci speleologických objektů (IESO) však žádné jeskyně registrovány nebyly. A právě to byl hlavní důvod pro výzkum nekrasového území, který na přelomu let 2012 a 2013 podnikli autoři příspěvku. Důležité informace o některých jeskyních poskytl v terénu lesní pedagog Václav Lokvenc. Ten pomohl lokalizovat jeskyni označovanou jako Medvědí doupě a Raubiřská díra.

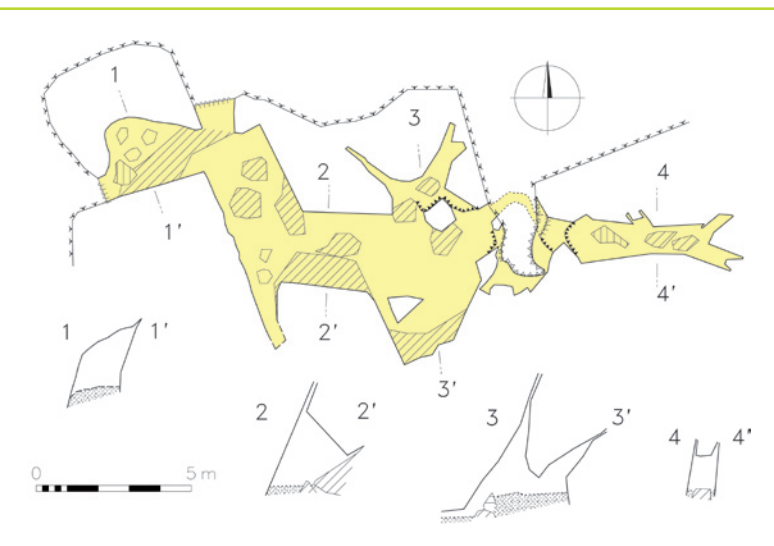
Nové objevy

Nově evidované jeskyně jsou soustředěny ve třech oblastech. Na levém břehu Labe se především jedná o svahy Srnčího kopce (496 m n. m.) asi 0,5 km na západ od kóty. Toto území je možné vymezit rozvolněnými skalními bloky vrcholové části údolí (svahu). Další oblastí levého břehu je charakteristická Martinská stěna tvořená nesouvislými skalními výchozy, které se táhnou ve vrcholové partii údolního svahu.



Vchod do jeskyně Medvědí doupě

Foto Jiří Rejl



Mapa jeskyně Medvědí doupě

Mapoval a kreslil Vratislav Ouhrabka



Kořenové stalagmity (výška 20 a 15 cm) v jeskyni Bivaková

Foto Roman Mlejnek

Třetí evidovanou oblastí, již na pravém břehu Labe, jsou skalní výchozy označované jako Netopýří skála nad ústím bezejmenného přítoku pramenícího v obci Souvrať.

Ve výše uvedených oblastech bylo celkem evidováno 14 jeskyní v délkách od 3 do 25 m. Prostory s délkou menší než 3 m evidovány nebyly.

Z hlediska morfologické a genetické typizace pseudokrasu (VÍTEK 1980, 1981) patří většina jeskyní do skupiny suťových. Typickým příkladem může být i nejdelší jeskyně Medvědí doupě (délka 25 m), nacházející se v oblasti Srncího kopce. Stejně jako další jeskyně v této oblasti vznikla v blokové sutí, kde největší bloky dosahují rozměrů až 5 × 5 m. Jednotlivé akumulace těchto rozpadlých bloků se objevují na charakteristických svahových stupních. V jeskyni Medvědí doupě (stejně jako v jeskyni Pod věží) se nacházejí až centimetr mocné železité povlaky.

Další zajímavou suťovou jeskyní, vzdálenou od předešlé přibližně 50 m, je prostorná jeskyně Kamna. Lokalita podle informací pana Lokvence sloužila za 2. světové války jako příležitostný úkryt. Ve vstupní části bylo nalezeno množství skleněných i keramických střepů včetně jednoduchých, již značně zkorodovaných kamen. Jeskyni tvoří horizontálně i vertikálně členitá prostora s množstvím výběžků a zákoutí mezi šikmo uloženými pískovcovými bloky. Hlavním, 4 m širokým

vchodem je otevřena k severu na poměrně velikou terasu v jinak příkrém svahu údolí.

Odlišným typem jsou jeskyně rozsedlinové. Ukázkovým příkladem je jeskyně Raubiřská díra, nacházející se v jižní části Martinské stěny. Právě pro tuto oblast je charakteristický rozpad podél puklinových linií souběžných s čelem Martinské stěny. Rozesedání svahu se projevuje řadou nehlubokých proláklín, z nichž pouze Raubiřská díra je v současné době otevřená na povrch. Vertikální jeskyně dosahuje hloubky 3,5 m. Evidentně pokračuje neprůleznými puklinami do větších hloubek.

V oblasti se nachází i jeskyně vrstevní. Krásnou ukázkou tohoto typu je jeskyně Soukačka (délka 5 m), vytvořená ve skalním výchozu Netopýří skály. O jeskyni se ve své práci zmiňuje KUDRNOVÝ & SEDLÁK 2003. Je popisována jako skalní dutina o rozměrech 3 × 1, 5 × 4 m. V blízkých skalních stěnách se nachází i několik dalších vrstevních výklenků nejeskynního charakteru.

Význam celého území podtrhuje i objev 15 kořenových útvarů (2 stalagnáty a 13 stalagmitů). Všechny kořenové tvary byly nalezeny v pěti suťových jeskyních na levém břehu Labe. Kořenové stalagmity mají výšku od 3 do 20 cm, stalagnáty 7 a 5 cm. Nejbohatší jeskyní je Bivaková, kde bylo zdokumentováno 6 kořenových útvarů. Kořenové útvary s největší pravděpodobností pocházejí z kořenů smrku a břízy. Studované území

je v rámci naší republiky zcela novou oblastí s výskytem kořenových krápníků.

V jeskyni U skalní věže byl v listopadu 2012 zaznamenán jeden exemplář netopýra vousatého (*Myotis mystacinus*) a v Raubiřské díře koncem února 2013 zimující vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*).

Shrnutí

Lokality v popisovaném území jsou prvními dokumentovanými a evidovanými jeskyněmi v rámci geomorfologického podcelku Zvičinsko-kocleřovský hřbet. Kořenové útvary jsou pak novými objevy pro celý geomorfologický celek Krkonošského podhůří. Území má vzhledem k rozptýlenému výskytu celé řady dalších skalních výchozů a suťových akumulací značný potenciál k dalším objevům jeskyní. Rovněž pokračující biospeleologický výzkum, především s ohledem na bezobratlé živočichy, ale i netopýry, bude jistě velice zajímavý.

Seznam literatury naleznete v elektronické verzi časopisu na www.casopis.ochranaprirody.cz

V. Ouhrabka a R. Mlejnek pracují na Správě jeskyní ČR
Jiří Rejl je členem ČSS a ČESON

SUMMARY

Ouhrabka V., Mlejnek R. & Rejl J.: Remarkable Sandstone Cave Area near the Town of Dvůr Králové nad Labem, Eastern Bohemia

The article describes up to date belittled area where 14 caves, ranging from 3 to 25 meters in length have recently been discovered and

documented. They are located on the both banks of the Labe/Elbe River, between the village of Debrné and the Les Království water reservoir near the village of Dolní Nemojov, eastern Bohemia. From a point of view of morphological and developmental pseudokarst typology, most of them, namely ten, are broken ones, one is fissure one, one strata one, while two are combined ones. In five caves, root dripstones, namely two stalagnates and thirteen stalagmites, were found. Moreover, speleological and biospeleological surveys have not finished there yet.